

Schoolondersteunings profiel

speciaal basisonderwijs

Wester

SCHOOLONDERSTEUNINGSPROFIEL

SBO Westerwel

VOORAF

In het kader van Passend onderwijs dienen alle (speciaal)basisscholen een schoolondersteuningsprofiel op te stellen. Het schoolondersteuningsprofiel is bedoeld voor ouders en betrokkenen. In het profiel wordt een beeld gegeven van de mogelijkheden en ambities die de school heeft als het gaat om het bieden van onderwijsondersteuning aan leerlingen.

Westerwel is voornemens het schoolondersteuningsprofiel te gebruiken als een levend document zodat de directie en de teamleden samen blijven focussen op ontwikkeling.

Richtlijnen voor het schrijven van een schoolondersteuningsprofiel zijn:

- Het is gerelateerd aan het schoolplan (kwaliteit van onderwijs) en de schoolgids (wijze waarop ondersteuning vorm wordt gegeven);
- Het is een verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag van de school;
- Het wordt geschreven door de directie van de school, in samenspraak met het team;
- Het wordt tenminste eenmaal per 4 jaar vastgesteld, maar gezien ons voornemen doen wij dit jaarlijks;
- Het dient ter advies voorgelegd te worden aan de medezeggenschapsraad.

Afspraken op het niveau van het samenwerkingsverband

Westerwel is aangesloten bij het samenwerkingsverband Plein 013; dit is een samenwerkingsverband voor scholen in Tilburg en omgeving. De individuele schoolondersteuningsprofielen worden binnen Plein 013 gebruikt om tot een dekkend aanbod binnen de regio te komen.

Jaarlijks evalueert Plein 013 in hoeverre de scholen aan de basisondersteuning voldoen en stelt vast of de arrangementen moeten worden aangepast om in een dekkend aanbod te voorzien.

Wij hopen dat dit schoolondersteuningsprofiel inzicht geeft in de mate waarin en de wijze waarop wij de leerlingen van onze scholen ondersteuning bieden.

Voor vragen kunt u terecht bij ondergetekenden.

Met vriendelijke groet,

Peter Smolders

Directeur

Moniek Huijbregts

Maartje Jacobs

Adjunct-directeuren

INHOUDSOPGAVE

VOORAF	2
AFSPRAKEN OP HET NIVEAU VAN HET SAMENWERKINGSVERBAND.....	2
OPBOUW	6
DEEL 1 ALGEMEEN	6
DEEL 2 BASISONDERSTEUNING	6
DEEL 3 EXTRA ONDERSTEUNING.....	6
HANDREIKING PLEIN 013	6
DRIE SCHOLEN, DRIE SCHOOLONDERSTEUNINGSPROFIELEN	7
 DEEL 1. ALGEMEEN.....	 8
ORGANISATIESTRUCTUUR	8
KERNWAARDEN, MISSIE & VISIE	8
ALGEMENE GEGEVENS	9
KENGETALLEN LEERLINGENPOPULATIE	10
LEERLINGENAANTAL	10
INDICATIES	10
KENMERKEN LEERLINGPOPULATIE	11
UITSTROOMBESTEMMING	11
FORMATIE EN BESCHIKBARE EXPERTISE OP DE SCHOOL	12
ZELFEVALUATIES	12
RESULTATEN ZELFEVALUATIES	13
 DEEL 2: BASISONDERSTEUNING.....	 15
BASISAANPAK	15
DIDACTISCHE BASISAANPAK.....	15
Inhoud van het onderwijs	16
Werken vanuit een uitstroombestemming	17
OPP	19
Executieve vaardigheden	21
21e eeuwse vaardigheden.....	22
PEDAGOGISCHE BASISAANPAK	23
Visie.....	23
Positive Behavior Support (PBS).....	24
Structuur in tijd.....	26

Structuur in ruimte	26
Leerkrachtgedrag	27

DEEL 3: EXTRA ONDERSTEUNING..... 28

EXTRA ONDERSTEUNING.....	28
MATERIALEN	28
LESGEBONDEN MATERIALEN	28
MATERIALEN TER ONDERSTEUNING WELBEVINDEN.....	29
METHODEN EN TECHNIEKEN TER ONDERSTEUNING WELBEVINDEN.....	29
DUBBEL BIJZONDER.....	30
AANPAK GROEIKLAS	30
TED.....	31
TEDGROEP VAN AMARANT	31
INTERNE SPECIFIEKE EXPERTISE	31
ONDERSTEUNING VAN DE LEERLING(EN)	31
ONDERSTEUNING OP SCHOOLNIVEAU VOOR PROFESSIONALS EN OUDERS.....	33
LEDEN VAN HET ZORGTEAM	33
OVERIG ONDERWIJSONDERSTEUNEND PERSONEEL	34
SAMENWERKINGEN	35
IVO VELDEN.....	35
AMBITIES WESTERWEL	39

Opbouw

Het schoolondersteuningsprofiel bestaat uit drie delen:

Deel 1 Algemeen

In dit deel staan de algemene gegevens van onze school. De organisatiestructuur, de kernwaarden, visie en missie, de contactgegevens, kengetallen van de leerlingenpopulatie, uitstroomgegevens, formatie en expertise aanwezig in de school, etc. Met deze gegevens schetsen we een algemeen beeld van de school met betrekking tot onze organisatiestructuur, missie, visie, expertise, zelfevaluatie en algemene gegevens ten aanzien van onze leerlingpopulatie.

Deel 2 Basisondersteuning

In dit deel staat de basisondersteuning omschreven. De basisondersteuning beschrijft het niveau van ondersteuning dat van alle scholen uit het samenwerkingsverband wordt verwacht. De afspraken over de invulling van de basisondersteuning zijn op het niveau van het samenwerkingsverband vastgesteld. In dit deel wordt duidelijk waar onze school staat en waar ontwikkelpunten liggen met betrekking tot de basisondersteuning.

Deel 3 Extra ondersteuning

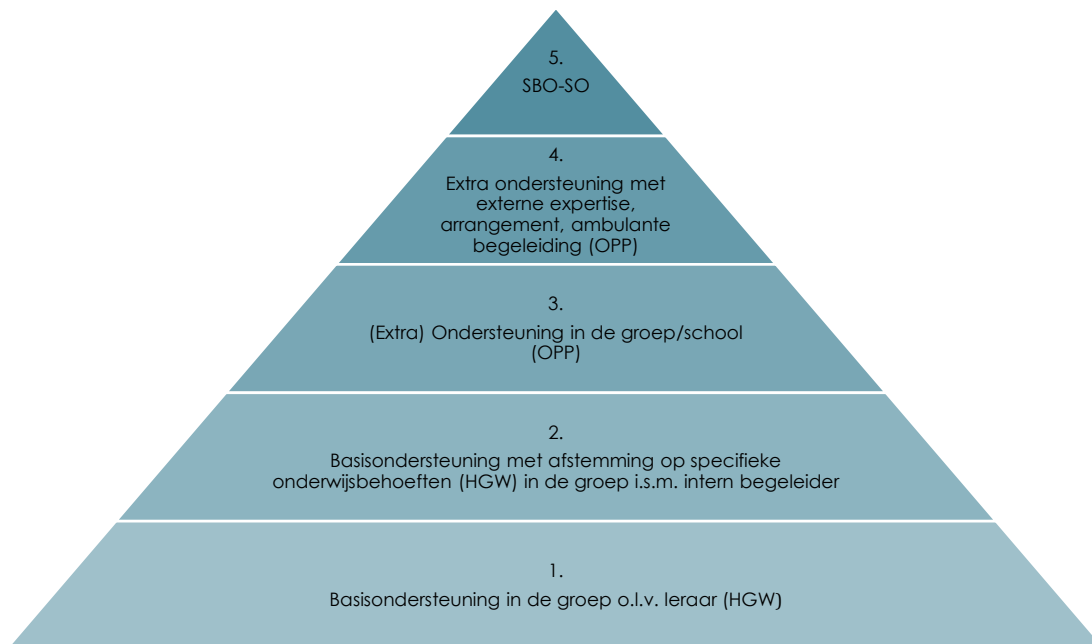
In dit deel wordt de extra ondersteuning beschreven. De extra ondersteuning beschrijft de ondersteuningsmogelijkheden die verder gaan dan de afspraken die gemaakt zijn over de basisondersteuning. Deze extra ondersteuning wordt omschreven in termen van arrangementen en wordt al dan niet aangeboden in samenwerking met externe partners.

Handreiking Plein 013

Vanuit Plein 013 is een Handreiking Schoolondersteuningsprofiel opgesteld met een set van basisafspraken voor het opstellen van het schoolondersteuningsprofiel. Op deze manier wil het samenwerkingsverband het mogelijk maken dat scholen met elkaar vergeleken kunnen worden.

Het schoolondersteuningsprofiel gaat met name over de extra ondersteuning die op onze school geboden wordt. De extra ondersteuning wordt beschreven in de termen van de vijf IVO velden. IVO staat voor **I**ndicatiestelling **V**anuit **O**nderwijsbehoeften.

Wij kiezen ervoor om de basisondersteuning wel in het schoolondersteuningsprofiel op te nemen aangezien dit ook de basis inzichtelijk maakt van het onderwijs wat wij aanbieden.

Figuur 1 niveaus schoolondersteuningsplan

Figuur 1. is door Plein 013 opgesteld voor het reguliere onderwijs. Deze figuur is echter niet als zodanig van toepassing op Westerwel omdat een SBO-school reeds op niveau 5 functioneert. Binnen onze scholen start elke leerling met een OPP. Dit is een significant verschil met het figuur. Het OPP wordt binnen 6 weken na plaatsing opgesteld. Leerlingen met een OPP die uit de voeten kunnen op niveau 1 volgen onderwijs met basisondersteuning. Voor leerlingen met een OPP die specifieke onderwijsbehoeften hebben, maken de leraar, ouders en intern begeleider duidelijk afspraken hierover. Vervolgens worden zij hierin voorzien binnen de (aanvullende) basisondersteuning.

Niveau 3 & 4 worden in het derde deel van dit schoolondersteuningsprofiel besproken.

Drie scholen, drie schoolondersteuningsprofielen

Noorderlicht, Zonnestein en Westerwel willen zich de komende jaren sterk doorontwikkelen naar één SBO-organisatie. De scholen gaan intensief samenwerken om zo een sterk en kwalitatief goed antwoord op de snel veranderende omgeving te kunnen bieden vanuit een gelijkvuldig perspectief.

Dit schoolondersteuningsprofiel is geschreven voor Westerwel. Er zitten overeenkomstige stukken in die ook terug te vinden zijn in de schoolondersteuningsprofielen van Zonnestein en Noorderlicht.

DEEL 1. ALGEMEEN

Organisatiestructuur

SBO Zonnesteent, SBO Westerwel en SBO Noorderlicht maken deel uit van Stichting Biezonderwijs. Onder het bestuur vallen de volgende zeven scholen en een expertisedienst:

- SBO Zonnesteent;
- SBO Westerwel;
- SBO Noorderlicht;
- Parcours VSO;
- De Bodde SO en VSO;
- De Keyzer SO en VSO;
- Praktijkcollege Tilburg (VO);
- Expertisecentrum "De Kracht".

SBO Zonnesteent, SBO Westerwel en SBO Noorderlicht zijn scholen voor Speciaal BasisOnderwijs (SBO). Wij verzorgen speciaal basisonderwijs aan leerlingen met specifieke ondersteunings- en begeleidingsbehoeften met betrekking tot leren, gedrag en sociaal-emotionele ontwikkeling.

De directie van de SBO scholen bestaat uit:

Directeur: Peter Smolders

Adjunct-directeuren SBO Zonnesteent: Marloes Bongers en Inge Cools

Adjunct-directeur SBO Westerwel: Moniek Huijbregts en Maartje Jacobs a.i.

Adjunct-directeur SBO Noorderlicht: Marian de Brouwer

Kernwaarden, Missie & Visie

De scholen binnen Stichting Biezonderwijs staan bekend als scholen voor speciaal (basis)onderwijs en voortgezet (speciaal) onderwijs waar kinderen en jongeren kansen krijgen. Wij streven ernaar dat leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen in een geborgen, veilige setting, zodat de leerlingen met plezier naar school gaan. De basis wordt gevormd door het sociaal-emotionele beleid. Wij hebben niet voor niets het motto 'Kansen Uniek Talent'.

Onze kernwaarden geven houvast aan onze houding en gedrag. Daarmee vormen de kernwaarden de leidraad voor ons handelen en de omgang met elkaar. Op onze kernwaarden mogen we worden aangesproken: zowel intern als extern.

De visie, missie en kernwaarden van Biezonderwijs, **ontwikkelingsgericht**, **open** en **veilig**, worden integraal overgenomen. Wij voegen specifiek voor onze scholen de kernwaarden **samen** en **thuisnabij** toe.

Met **samen** wordt vooral bedoeld op de noodzakelijke samenwerking. Op de eerste plaats met ouders; ouders en school moeten samen investeren om de ontwikkeling van kinderen zo optimaal mogelijk te maken. Waar nodig verbeteren en optimaliseren we de samenwerking met ouders. Samen staat ook voor de samenwerking tussen de SBO-scholen onderling, met het reguliere basisonderwijs, het speciaal onderwijs, Expertisecentrum De Kracht, zorgverlenende instanties, opleidings- en onderzoeksinstituten. De SBO's willen uitgroeien tot de spil in het krachtenveld, het scharnier in de samenwerking.

Met **thuisnabij** wordt bedoeld op het zichtbaar blijven van de SBO's in Tilburg. In geografisch opzicht zijn de drie scholen goed over de stad verspreid; dat voorkomt onnodige reistijd voor kinderen. Experimenten om nog meer thuisnabij te gaan werken, worden op voorhand niet afgewezen. Wel wordt de nadruk gelegd op de kracht van de setting van het SBO. Kinderen krijgen een nieuwe kans, in een nieuw gebouw, in een nieuwe omgeving. Dat moet zeker voor een aantal leerlingen behouden blijven.

Algemene gegevens

Contactgegevens	
Naam school	SBO Westerwel
BRIN nummer	09PC
Adres	Bladelstraat 3
Postcode	5043 CZ
Plaats	Tilburg
Gemeente	Tilburg
Telefoon	013-4670669
Website	www.westerwel.nl
Email	info@westerwel.nl
Schoolbestuur	Stichting Biezonderwijs
Samenwerkingsverband	Samenwerkingsverband Plein 013

Westerwel is een school voor speciaal basisonderwijs die op 1 augustus 2008 is ontstaan uit SBO 't Zand, voorheen een LOM-school met een jong risico kind (JRK)-afdeling, en SBO de Reitse Hoeve, voorheen een MLK-school.

De naam Westerwel heeft meerdere betekenissen. De school is gebouwd in het westen van Tilburg, en heeft vooral de insteek dat kinderen daar '**wel**' een succesvolle ontwikkeling doormaken (het lukt wel!). Het woord 'wel' is ook een oud-Nederlands woord ('een bron waaraan men zich kon laven').

Westerwel is gehuisvest in een groot, relatief nieuw en modern schoolgebouw gesitueerd in de nieuwbouwwijk de Reeshof.

Momenteel biedt Westerwel, naast de school, onderdak aan:

- TED-Amarant; specialistische behandeling voor kinderen, jongeren en volwassenen met een lichte verstandelijke beperking in combinatie met complex gedrag;
- *Kinderstad*; een naschoolse opvang waarbij de nadruk vooral ligt op 'sport' (sport bso).

Kengetallen leerlingenpopulatie

In dit deel willen wij een inkijk geven in de school. We kijken hierbij naar de leerlingenaantallen, indicaties, instroomgegevens en ook de uitstroombestemming.

Leerlingenaantal

Naam school	2016	2017	2018	2019	2020
Westerwel	318	314	347	353	337

De effecten van de Wet Passend onderwijs hebben een nadelig effect gehad op de omvang van de school. Sinds 2017 is er weer sprake van groei.

Voor Westerwel heeft de daling van de basispopulatie in Tilburg en omstreken eveneens een behoorlijk effect gehad. Mogelijk door een daling in de wijk Reeshof wordt Westerwel minder bezocht.

Indicaties

Bij veel leerlingen is voordat plaatsing is gerealiseerd, of gedurende de inschrijving een stoornis vastgesteld. Dit wordt wederom gemeten bij de overstap naar het voortgezet onderwijs.

Indicatie	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal lln. VO	86	77	63	66	56
Aantal lln. met stoornis	53	49	40	35	39
% lln. met een gediagn. stoornis	61%	63%	63%	53%	70%

In dit cijfer is het aantal leerlingen meegenomen waarbij middels DSM gediagnosticeerd is (ADHD, ASS, ODD, hechtingsstoornis). Tevens is bij een aantal leerlingen sprake van dyslexie (diagnosestelling middels dyslexieprotocol).

Gemiddeld krijgt 44% van onze leerlingen logopedie of heeft dat in het verleden gedurende de schoolperiode gehad. Vaak krijgen leerlingen deze therapie op

school; een beperkt aantal leerlingen krijgt deze therapie na schooltijd van een particulier gevestigde logopedist.

De gemiddelde intelligentie van de leerlingen van Westerwel die de overstap maken naar het VO, schommelt al een aantal jaren rond IQ 88. Westerwel heeft daarmee voor SBO-begrippen een vrij sterke populatie wanneer dit bekeken wordt vanuit intellectuele capaciteiten.

Kenmerken leerlingpopulatie

Westerwel kent als SBO een leerlingenpopulatie welke zich niet gemakkelijk laat omschrijven. De school fungeert als een tussenvoorziening tussen regulier primair onderwijs en speciaal onderwijs. Leerlingen die geplaatst worden hebben specifieke onderwijsbehoeften, welke uiteenlopend kunnen zijn.

Relatief veel gezinnen binnen Westerwel zijn in aanraking geweest met hulpverlening. Bij 55% van de gezinnen is er sprake van een of andere vorm van hulpverlening. Dat kan zijn in de vorm van:

- Opvoedingsondersteuning;
- Gerichte hulpverlening op de leerling (PMT, logopedie, speltherapie, psycho-educatie, naschoolse dagbehandeling, etc);
- Hulpverlening gericht op het gezin (financieel, relatieproblematiek, huisvesting).

Hulpverlening wordt vaak verricht door Sterk Huis, Amarant, MEE, GGZ, Bureau Jeugdzorg, IMW. Daarnaast wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van particuliere zorgpartners zoals Junior Care, Amacura, Stichting De As.

Als school zijn wij partners als het gaat om de zorg en ontwikkeling van het kind.

Uitstroombestemming

In onderstaande tabel zijn de uitstroomgegevens van de SBO-leerlingen voor afgelopen 5 jaren opgenomen.

Uitstroom SBO %	2016	2017	2018	2019	2020
Praktijk onderwijs	12%	12%	14%	11%	21%
VMBO BB/KB/LWOO	57%	58%	53%	67%	45%
VMBO TL	11%	12%	11%	4%	5%
HAVO/VWO	10%	4%	6%	4%	4%
VSO	10%	14%	16%	14%	25%
Totaal aantal leerlingen	86	77	63	66	56

Vergeleken met landelijke gegevens heeft Westerwel een sterker uitstroomresultaat vergeleken met andere SBO-voorzieningen. Er is duidelijk sprake van een hogere uitstroom VSO.

Formatie en beschikbare expertise op de school

Aantal FTE per 1 augustus 2020 ¹ :	48,6819
Aantal teamleden per 1 augustus 2020:	72
Beschikbare expertise op school:	
Intern begeleider	
Taal- en leesspecialist	
Dyslexiespecialist	
Rekenspecialist	
Gedragswetenschapper	1,2
Psychologisch assistent	0,2507
Hoogbegaafdheid specialist	
Onderwijsassistent	3,4201
Logopedist	1,5831
Remedial teacher	
Anders nl.:	

In bovenstaande tabel is niet aangegeven het aantal fte voor specialisten (taal, lezen, rekenen, dyslexie). Voorts hebben we ook het aantal fte voor RT niet aangegeven. Veel van onze leraren hebben een Master-EN of vergelijkbare opleiding. Om op een SBO te kunnen lesgeven is het noodzakelijk om veel expertise te ontwikkelen m.b.t. leerstoornissen en leerproblemen. Remedial Teaching wordt in de setting van de school ingezet, evenals begeleiding m.b.t. dyslexie. We noemen dan ook liever geen aantallen aangezien de expertise in de breedte van de school terug te vinden is.

Bijzonderwijs kent geen specifieke IB-functies; dit zijn gespecialiseerde leraren met een specifieke taak.

Zelfevaluatie

Het nieuwe inspectietoezicht houdt kort gezegd in dat de Inspectie van het Onderwijs niet langer alleen alle scholen bezoekt maar met haar toezicht begint bij schoolbesturen. Het bestuur moet daarbij laten zien hoe het de kwaliteitszorg voor zijn scholen heeft geregeld. Het schoolplan vormt daarbij het uitgangspunt. Heeft het bestuur dit niet op orde of loopt een school bijvoorbeeld het risico zwak of zeer zwak te worden, zal de inspectie vervolgens ook de betreffende school bezoeken. De waarborgfunctie van de inspectie blijft onveranderd. De norm voor basiskwaliteit

¹ Van jaar dat SOP ingaat.

is dat een bestuur en zijn scholen voldoen aan de deugdelijkheidseisen rond de onderwijskwaliteit, de kwaliteitszorg en het financieel beheer.

Om kwaliteit te waarborgen en te voldoen aan de wettelijke eisen heeft Biezonderwijs een planning en control cyclus (P&C cyclus) ontwikkeld. De scholen werken planmatig aan kwaliteit en leggen daarover verantwoording af aan het College van Bestuur, dat op zijn beurt verantwoord kan sturen op onderwijskwaliteit en zich daarover kan verantwoorden naar de inspectie. Naast de P&C cyclus zijn, in het kader van kwaliteitsbeleid, een aantal producten ontwikkeld die ingezet worden om het kwaliteitsbeleid binnen de stichting te waarborgen. Het gaat om de volgende producten:

- Een systeem voor modulaire collegiale consultatie;
- Een auditsysteem;
- Een systeem voor zelfevaluatie;
- Onderzoek naar de kwaliteit van de OPP's;
- Onderzoek naar het behalen van de kwalificatie 'goed' (inspectie).

De P&C cyclus welke door Biezonderwijs gebruikt wordt is een nieuw beleidsinstrument, en is van start gegaan in 2018.

De SBO's zijn op het moment van schrijven nog niet aan de beurt geweest voor een interne audit, maar hebben al wel de zelfevaluaties ingevuld. We hebben onze ambities geëvalueerd en beoordeeld volgens de 'goed is goed methode':

G: herkenbaar in gedrag

O: gecommuniceerd

E: cyclisch geëvalueerd

D: afspraken zijn gedocumenteerd

Indien de standaard en bijbehorende ambities helemaal voldoen aan bovenstaande beoordelingscriteria, krijgt de standaard 'GOED' (blauw); de mate waarin een letter aanwezig is, duidt aan in welke mate de school voldoet aan bovenstaande criteria en waarop ontwikkeling nodig is.

[Resultaten Zelfevaluaties](#)

De zelfevaluaties van de drie SBO's laat het volgende overzicht zien:

		<i>Noorderlicht</i>	<i>Zonnesteen</i>	<i>Westerwel</i>
Onderwijs proces	OP 1 Aanbod	G O E d	G O E d	G O E d

		<i>Noorderlicht</i>	<i>Zonnesteen</i>	<i>Westerwel</i>
	OP 2 Zicht op ontwikkeling	G O E d	G O E d	G O E d
	OP 3 Didactisch handelen	G O E d	g O e d	G O E d
	OP 6 Samenwerking	G O E D	G O E D	G O E D
	OP 8 Toetsing en afsluiting	G O E D	G O E D	G O E D
School klimaat	SK 1 Veiligheid	G O e d	g O e d	G O E d
	SK 2 Pedagogisch klimaat	G O E D	G O e d	G O E D
Onderwijs resultaten	OR 1 Resultaten	G O e d	g O e d	G O e d
	OR 2 Soc. en maatsch. comp.	G O e d	O E	G O e d
	OR 3 Vervolgsucces	G O E D	G O E D	G O E D
Kwaliteitszorg en ambitie	KA 1 Kwaliteitszorg	O D	O D	O D
	KA 2 Kwaliteitscultuur	G o E d	g O e d	g O e d
	KA 3 Verantwoording en dialoog	G O E d	G O E d	G O E d

De zelfevaluatie laten zien dat wij zelf positief en zeker kritisch kijken naar onze manier van werken. We hebben voor elke school ambities uitgesproken waar wij aan willen werken zodat we blijven groeien, ontwikkelen en het beste halen uit ons onderwijs. Voor onze ambities verwijzen wij u graag naar ons schoolplan. Hier zijn ze per school in opgenomen. Vanuit de zelfevaluatie zijn actieplannen en verbeterplannen opgesteld.

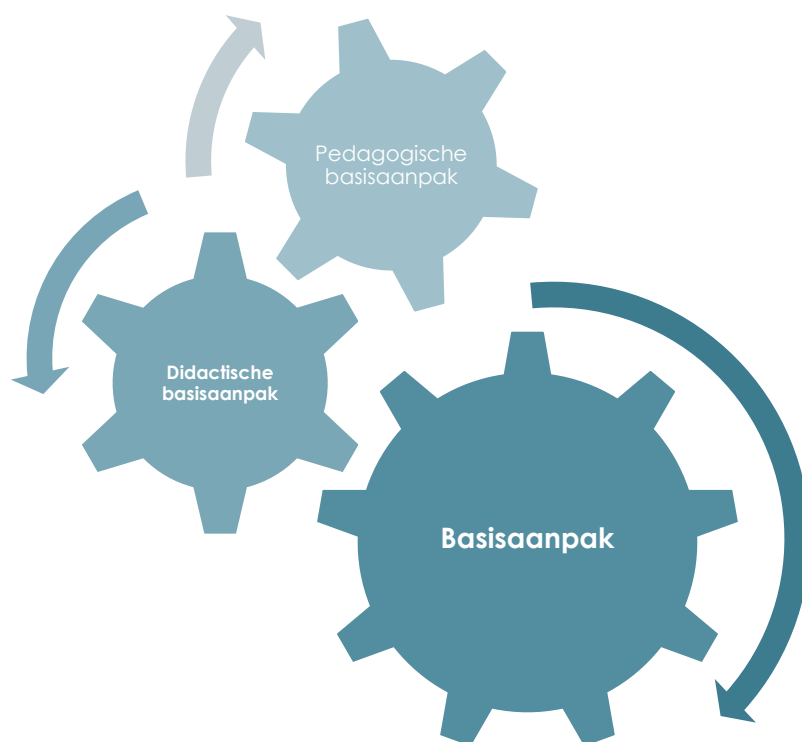
Wanneer er een interne audit plaats heeft gevonden verwerken wij de resultaten in het bovenstaande schema, zodat er altijd een open en eerlijk beeld is over onze scholen.

DEEL 2: BASISONDERSTEUNING

In dit deel gaan we dieper in op de basisondersteuning en hoe dit vorm gegeven wordt binnen onze school.

Basisaanpak

Door het in kaart brengen van de onderwijsbehoeften van de leerlingen ontstaat de basis voor het handelen van de leerkracht binnen de groep. Veel voorkomende onderwijsbehoeften zijn vertaald binnen de pedagogische en didactische basisaanpak. Daar waar bovenop de basisaanpak een leerling extra onderwijs- en/of ondersteuningsbehoeften heeft worden deze beschreven in het OPP van de leerling.

Figuur 2 Basisaanpak

In figuur 2 is te zien hoe onze basisaanpak in elkaar zit.

Didactische basisaanpak

In de kleutergroepen gaat Westerwel uit van standpunt dat jonge kinderen leren en zich ontwikkelen door activiteiten die liggen in de spelsfeer. Het onderwijs is bij voorkeur ontwikkelingsgericht. Dit betekent dat wij het onderwijs zodanig hebben ingericht dat spontane ontwikkelingsprocessen en de eigen initiatieven van

leerlingen gestimuleerd worden. Er worden speelse activiteiten geboden die gericht zijn op de emotionele ontwikkeling, de taalontwikkeling, de grove en fijne motoriek, expressie, zelfredzaamheid en allerlei functies die de kinderen voorbereiden op het leren lezen, schrijven en rekenen.

In de overige groepen (momenteel hebben we naast 2 JRK-groepen 21 groepen) spelen de volgende aspecten een rol bij de groepssamenstelling:

- Welke hulpvraag stelt dit kind ons?
- Wat is zijn intelligentie?
- Wat is zijn ontwikkelingsperspectief?
- Hoe is zijn mentaal niveau?
- Hoe is zijn didactisch niveau?
- Wat is zijn leeftijd, hoeveel schooljaren heeft hij nog te gaan?
- Bij welke leraar zal hij het beste groeien?
- Samenstelling van de groep: evenwicht jongens en meisjes, relaties tussen individuele leerlingen en evenwicht in hulpvragen.

Omdat onze groepen niet helemaal te vergelijken zijn met basisschoolgroepen, hebben wij ze vogelnamen gegeven.

Het onderwijs wordt zoveel mogelijk op maat georganiseerd; dit houdt in dat onderwijsbehoeften van leerlingen voorop staan. Vanuit de basisgroepen worden leerlingen met overeenkomstige onderwijsbehoeften geclusterd in instructiegroepen wat betreft de kernvakken technisch lezen, begrijpend lezen, spelling, rekenen en taal. Op deze wijze kunnen wij onze leerlingen onderwijs op maat bieden en differentiëren op: leerstofaanbod, instructie (intensiteit) en verwerking op tempo en hoeveelheid. Daarnaast ervaren de leerlingen het mogen werken in deze peergroep als zeer prettig. Dit versterkt hun competentiebeleving. Om een en ander organisatorisch mogelijk te maken worden voor deze kernvakken extra leraren en/of onderwijsassistenten ingezet.

Organisatorisch wordt intensief gebruik van extra instructieruimtes waar instructiegroepen op maat hun onderwijs krijgen aangeboden. Het verdelen van de instructiegroepen over verschillende ruimtes, maakt de leeromgeving prikkelarm, gestructureerd en overzichtelijk.

Bij jongere kinderen wordt indien mogelijk binnen de groep geclusterd, om aan het veiligheidsgevoel van leerlingen tegemoet te komen. Bij de oudere leerlingen kunnen voor de kernvakken de groepen worden doorbroken; deze werkwijze heeft eveneens een positief effect op de autonomie-ontwikkeling van de leerling.

Inhoud van het onderwijs

We werken met dezelfde methodes als in het regulier basisonderwijs. Dit moet er mede voor zorgen dat er sprake is van een doorgaande didactische ontwikkeling als

een leerling van school wisselt. Dit wil niet zeggen dat alle kinderen voor alle vakken het eindniveau van de basisschool zullen bereiken. Hier geldt: wij proberen eruit te halen wat erin zit.

Behalve aan de vakken; taal, lezen, rekenen, schrijven, wereldverkenning, Engels, levensbeschouwing, gymnastiek en expressie, wordt ook veel aandacht besteed aan het sociaal-emotionele aspect.

Voor onze kernvakken (rekenen, spelling, technisch lezen en begrijpend lezen) stelt de leerkracht op grond van de informatie uit de OPP's en de uitslagen van de niet-methode gebonden toetsen, een didactisch streamingsplan op. Dit plan bestaat uit een organisatorische omschrijving, een concrete omschrijving van de leerdoelen voor de komende periode, de mate waarin wordt gedifferentieerd, de mate waarin rekening gehouden dient te worden met de ondersteuningsbehoefte van specifieke leerlingen en/of de groep, didactische afwegingen ten behoeve van de lesstof en keuze van strategiegebruik.

Voorts wordt er een pedagogisch groepsplan geschreven.

Werken vanuit een uitstroombestemming

Wij werken sterk opbrengstgericht maar maken keuzes op basis van het integratief beeld. In het integratief beeld worden de onderzoeksgegevens en de stimulerende en belemmerende factoren uit het leerlingprofiel met elkaar in verband gebracht. We benoemen hoe de stimulerende en belemmerende factoren de uitstroom van de leerling op verschillende gebieden beïnvloeden en welk effect dit heeft op de uitstroom van de leerling.

Het integratief beeld vormt de onderbouwing van de verwachte uitstroombestemming.

Op grond van de uitstroombestemming wordt een leerling t.b.v. de kernvakken ingedeeld in een leerroute. Deze leerroute geeft aan volgens welke lijn een leerling zich moet ontwikkelen (binnen een vastgestelde bandbreedte) voor de domeinen technisch lezen, begrijpend lezen, spelling en rekenen/wiskunde. Bij de vaststelling van leerroute en uitstroombestemming stelt de school zich ambitieus op; met andere woorden: we hebben hoge verwachtingen m.b.t. de ontwikkeling van de leerling. De leerkracht plant in het handelingsdeel van het OPP de te behalen vaardigheidsscores, functioneringsniveaus en bijbehorende toets in. Om deze planning te kunnen halen, wordt de instructie intensiteit vastgesteld. Jaarlijks wordt in het evaluatiedeel van het OPP weergegeven of een leerling binnen, boven of onder de te verwachte bandbreedte binnen de leerroute heeft gescoord. Op basis hiervan kan de instructie intensiteit aangepast worden. Indien het niet lukt om een leerling het geplande aanbod te laten volgen, treedt een interventieplan in werking. Dit om te komen tot meer inzicht, een andere instructie intensiteit, uitbreiding van leertijd, etc.

Voor de vakken Rekenen en Taal zijn er landelijke referentieniveaus vastgesteld. In deze referentieniveaus zijn doelen opgesteld, of beschrijvingen ervan, wat een

leerling per niveau moet beheersen. Referentieniveau 1F geeft aan wat leerlingen op 12-jarige leeftijd minimaal geacht worden te kunnen.

Regulier of speciaal (basis)onderwijs	Regulier of speciaal voortgezet onderwijs	Vervolgopleiding en arbeid
LEERROUTE 1 regulier basisonderwijs speciaal basisonderwijs speciaal onderwijs, cluster 1 t/m 4	VWO	WO HBO
	HAVO	HBO
	VMBO-theoretische leerweg (VO-of VSO) (in VO eventueel met LWO)	MBO niveau 4 (middenkaderopleidingen)
	VMBO-gemengde leerweg (VO-of VSO) (in VO eventueel met LWO)	MBO niveau 3 of 4 (vak- en middenkaderopleidingen)
LEERROUTE 2 regulier basisonderwijs speciaal basisonderwijs speciaal onderwijs, cluster 1 t/m 4	VMBO-kaderberoepsgerichte leerweg (VO-of VSO) (in VO eventueel met LWO)	MBO niveau 2, 3 of 4 (basisberoeps- en vakopleidingen)
	VMBO-basisberoepsgericht leerweg (VO-of VSO) (in VO eventueel met LWO)	MBO niveau 1 of 2 (assistent- en basisberoepsopleidingen)
LEERROUTE 3 regulier basisonderwijs speciaal basisonderwijs speciaal onderwijs, cluster 1 t/m 4	Praktijkonderwijs (VO) of VSO uitstroomprofiel 'arbeid'	Arbeidsmarkt, al dan niet met certificering en/of kwalificatie op MBO niveau 1 (assistent opleidingen)

Figuur 3. Landelijk vastgestelde leerroutes

Leerroute 1

Leerlingen in leerroute 1 hebben een uitstroombestemming van havo/vwo of vmbo tl/gl. Dat wil zeggen dat zij ondanks hun specifieke ondersteuningsbehoeften voldoende leercapaciteit hebben om naar deze schoolsoorten door te stromen.

Leerroute 2

Ook voor leerlingen in leerroute 2 die doorstromen naar het vmbo bb/kb is het wenselijk referentieniveau 1F te behalen. Deze leerlingen zijn echter minder in staat tot een hoog leertempo. Met andere woorden, ze doen er langer over, omdat ze langzamer of anders leren. Meer gestructureerde instructie en meer herhaling om de elementaire vaardigheden te automatiseren is voor hen nodig.

Leerroute 3

Leerroute 3 is de route voor leerlingen met de uitstroombestemming praktijkonderwijs of vso uitstroom arbeid of dagbesteding. Op basis van functionaliteit zijn hier een aantal doelen/beschrijvingen uit het referentiekader weggehaald. De overweging hierbij is dat het beter is deze leerlingen zaken te leren die ze gezien hun leercapaciteit aankunnen en die relevant zijn voor hun toekomstperspectief wat betreft scholing en werk. Door sommige onderdelen nu minder of geen prioriteit te geven ontstaat ruimte (= tijd) om andere onderdelen steviger aan te bieden. Het streven is dat deze leerlingen aan het eind van het (speciaal)basisonderwijs

belangrijke onderdelen van 1F halen. In het praktijkonderwijs werken ze nog verder aan het behalen van referentieniveau 1F.

OPP

Voor alle leerlingen in het SBO wordt een ontwikkelingsperspectief (OPP) opgesteld.

De school stelt na plaatsing middels dossieranalyse en eigen aanvullend onderzoek, stimulerende en belemmerende factoren vast, op basis waarvan de onderwijsbehoeften in beeld worden gebracht in een ontwikkelingsperspectief (OPP). Door formulering van een integratief beeld wordt een leerroute (leerarrangement) vastgesteld welke de leerling tijdens zijn verblijf op school gaat volgen. Vanaf DL 30 wordt voor een leerling ook een uitstroombestemming opgesteld.

In het OPP wordt zo bondig mogelijk de volgende informatie van de leerling weergegeven:

- Persoonlijke gegevens;
- Het schoolverloop;
- De capaciteiten;
- Eventuele diagnoses;
- Actuele hulpverlening;
- De onderwijsbehoeften op basis van de stimulerende en belemmerende kenmerken;
- Het integratieve beeld.

De informatie uit het OPP vormt de basis voor het handelen van de leerkracht in de groep. Het OPP wordt binnen 6 weken na plaatsing opgesteld; binnen 3 maanden wordt het OPP met de ouders besproken, en wordt het document ter ondertekening voorgelegd. Bijstelling m.b.t. leerroute en uitstroombestemming wordt altijd met ouders besproken. Het OPP wordt meerdere keren per jaar besproken en geëvalueerd met ouders door de leerkracht, gedragswetenschapper en/of intern begeleider. Het OPP dient als leidraad voor het oudergesprek. Het handelingsdeel wordt jaarlijks geëvalueerd.

Volgen van de leerling als cyclisch proces

Leerlingen worden intensief begeleid en gevolgd om aan hun leer- en ontwikkelingsbehoeften te kunnen voldoen. Het cyclisch proces van observatie, toetsing, gesprekken met ouders, planning en onderwijs is van groot belang.

Belangrijk bij het proces zijn:

- De school doet het intake onderzoek, bestudeert het dossier en stelt een eerste aanzet voor het ontwikkelingsperspectief (OPP) op;

- De betrokken leraren schrijven groepsplannen, streamingsplannen en specifieke handelingsplannen en zijn eigenaar van het OPP;
- Het OPP en de didactische en pedagogische groepsplannen zijn leidend voor het onderwijsaanbod en bijbehorende toetsing.
- Het ontwikkelingsperspectief is een dynamisch perspectief en wordt bij planbesprekingen besproken; bijstelling is mogelijk na de jaarlijkse evaluatie;
- Het ontwikkelingsperspectief wordt met de ouders besproken tijdens oudercontactmomenten. Indien de uitstroombestemming wordt bijgesteld, wordt dit altijd met ouders besproken en vastgelegd in het OPP. Dat vervolgens ter ondertekening aan ouders wordt voorgelegd;
- Ontwikkelingsdoelen worden weergegeven in vaardigheidsscores en functioneringsniveaus en gelden voor de ontwikkelingsgebieden technisch lezen, begrijpend lezen, rekenen en spelling, en worden jaarlijks voor twee toetsperiodes vastgesteld.
- De kleuters gebruiken het volg en registratiesysteem vanuit de methode Kleuterplein.

De Plan-Do-Check-Act-cyclus (PCDA) staat centraal bij het proces; de betrokken leerkracht maakt streamingsplannen voor rekenen, technisch lezen, begrijpend lezen, spelling en ten behoeve van de sociaal emotionele ontwikkeling. Hierin worden de doelen voor het komende half jaar beschreven en de wijze waarop deze doelen bereikt moeten worden. Vervolgens worden de didactische streamingsplannen besproken met de betrokken coördinator van dat vak en de pedagogische groepsplannen met de intern begeleider.

Instrumenten die wij gebruiken voor het volgen en toetsen van de leerling zijn:

- Methodegebonden toetsen;
- LOVS toetsen: Leerling- en onderwijsvolgsysteem vanuit CITO;
- ParnasSys: Leerlingvolg- en leerlingsadministratiesysteem;
- Het OPP
- Kleuterplein
- Zien!: Sociaal-emotioneel leerlingvolgsysteem

Instructiegroepen

Tijdens lees-, spelling-, taal- en rekenlessen gaan kinderen naar hun eigen instructiegroep die aansluit bij hun leerniveau en leertempo. Deze instructiegroepen zijn groepsdoorbrekend binnen de eigen bouw georganiseerd (OB/MB en BB). Tijdens deze lessen zijn er op bepaalde momenten extra collega's ter ondersteuning. Binnen de instructiegroepen wordt uitdagend, aantrekkelijk onderwijs geboden vanuit een beredeneerd aanbod. De groepsplannen ondersteunen dit proces; er worden beredeneerde keuzes gemaakt ten aanzien van lesstof, organisatie, differentiatie, leerstrategieën, etc.

Wij geven, in beperkte mate, instructie volgens het Directe Instructie Model (DIM). Westerwel heeft het voornemen dit te intensiveren.

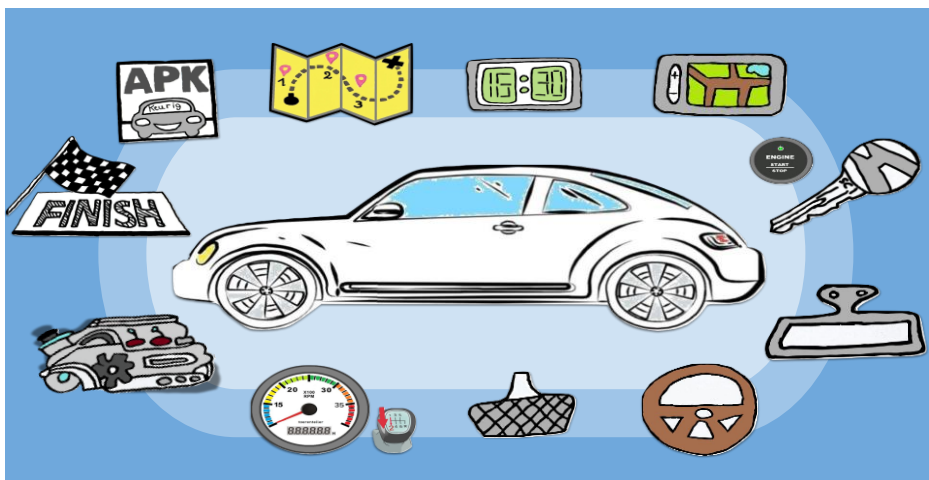
Executieve vaardigheden

Op onze school zijn we in toenemende mate de nadruk aan het leggen op het ontwikkelen van executieve vaardigheden. SBO-leerlingen hebben vaak erg veel moeite met deze vaardigheden, welke van groot belang zijn om succesvol deel te kunnen nemen aan het onderwijs in zijn algemeenheid.

In 2017 is op Westerwel een start gemaakt met het ontwikkelen van executieve functies bij leerlingen. Dit is ontstaan in de dubbel-bijzonderklas; leerlingen met (een hogere) begaafdheid en een stoornis vaak problemen hebben op het gebied van de executieve functies. Om deze problemen/hindernissen, maar daarnaast ook de sterke kanten te kunnen belichten en inzichtelijk te maken voor de leerlingen is hier de autometafoor bedacht.

De klassen hebben een poster en een waaijer met uitleg gekregen van deze autometafoor en er zijn teambijeenkomsten geweest met uitleg hierover. De metafoor is doorontwikkeld en wordt niet alleen op de SBO's ingezet maar ook op reguliere basisscholen waar wij mee samenwerken.

We proberen dagelijks bewust te werken aan het ontwikkelen en versterken van deze executieve vaardigheden. Westerwel hanteert hierbij de autometafoor (zie fig. 4)

Figuur 4: autometafoor

Werkwijze:

- Door de hele school heen zijn de functies zichtbaar aanwezig;
- Door de hele school heen spreekt iedereen, leerkrachten en leerlingen de auto-taal;
- In interactie met leerlingen wordt gewerkt aan inzicht in het eigen functioneren en grip op zelfsturing van deze functies;
- De leerkracht maakt middels auto-taal de leerling bewust van de mogelijkheid tot zelfsturing en traint dit met kinderen o.a. tijdens spelsituaties.

21e eeuwse vaardigheden

21- eeuwse vaardigheden zijn vaardigheden die kinderen helpen om beter voorbereid te zijn op de toekomst. De inzet van digitale middelen is binnen ons onderwijs niet meer weg te denken: digibord, Chromebook en mobiele telefoon zijn ondertussen alledaagse tools geworden. Wij zien het daarom ook als opdracht om onze leerlingen te leren hier op een verantwoorde wijze mee om te gaan.

Door de samenwerking met Gynzy, professionalisering van het team en de structurele inzet van chromebooks is er sprake van blended learning (een onderwijsvorm die bestaat uit een mix van online en face-to-face leeractiviteiten) Deze manier van werken wordt ingezet voor de kernvakken en vindt zijn uitbreiding in de zaakvakken.

We bekwamen onze vaardigheden om deze hulpmiddelen optimaal te kunnen benutten.

Het SBO onderwijs richt zich de komende jaren specifiek op een aanbod in digitale geletterdheid. Dit betekent dat leerlingen vaardigheden worden aangeleerd op de volgende vier gebieden:

- ICT-basisvaardigheden
- Mediawijsheid
- Informatievaardigheden
- Computational thinking

21-eeuwse vaardigheden zijn belangrijke vaardigheden die kinderen helpen om beter voorbereid te zijn op hun toekomst.

Pedagogische basisaanpak

Om de randvoorwaarden goed te hebben voor de didactische basisaanpak hebben wij ook een pedagogische basisaanpak opgesteld. Hierbij kijken we naar:

- Visie;
- Positief schoolklimaat;
- Structuur in de tijd/activiteit;
- Structuur in de ruimte;
- Leerkrachtgedrag.

Visie

De visie op de pedagogische basisaanpak sluit aan bij de opvattingen van Luc Stevens. Belangrijk daarbij is:

- Het pro-actieve karakter van ontwikkeling; elk kind wil en kan zich ontwikkelen, en is daartoe in beginsel toegerust, maar moet daar wel de gelegenheid voor krijgen.
- Kinderen verschillen in talent, tempo en temperament. Deze verschillen moeten wij als vanzelfsprekend beschouwen en zijn het uitgangspunt voor onze aanpak.
- De psychologische basisbehoeften die de motivatie voeden;
 - relatie
 - competentie
 - autonomie

Werken aan zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid zijn vanuit deze optiek uiterst belangrijke aspecten om te ontwikkelen. Daarbij moet een afweging gemaakt worden tussen de mate van ondersteunen en uitdagen; vanuit veel ondersteuning proberen een kind uit te dagen.

De weg naar opvoeding en onderwijs is een weg van voordoen, structureren, helpen, maar ook een weg van loslaten en zelf proberen.

Ondersteuning is pas effectief wanneer het leidt tot uitdaging om een taak op zich te nemen en uit te voeren. Uitdaging is pas effectief als de leerling 'weet' dat de

leraar beschikbaar blijft voor ondersteuning, ook in de zin van acceptatie van het resultaat van het werk. Ondersteuning dient altijd een uitdagingaspect te hebben, en werkzame uitdaging omgekeerd altijd een ondersteuningsaspect. Dit alles in combinatie met de basale voorwaarde voor ontwikkeling: (zelf)vertrouwen en hoge verwachtingen.

Positive Behavior Support (PBS)

De afgelopen jaren is op de SBO's de methodiek Positive Behavior Support (PBS) geïmplementeerd. Uitgangspunt daarbij is dat de focus van de leraar komt te liggen op gewenst gedrag en het aanleren ervan (i.p.v. signaleren ongewenst gedrag en het bestraffen ervan).

Kernprincipes PBS:

1. Ontwikkel duidelijke gedragsverwachtingen
2. Communiceer en onderwijs je verwachtingen
3. Herken en bekrachtig het gewenst gedrag
4. Minimaliseer de aandacht voor ongewenst gedrag
5. Wees duidelijk en consequent met de gevolgen

Eenvoudige en doelmatige tactieken en strategieën worden aangeleerd om het gedrag van alle leerlingen te verbeteren. De aanpak vergt intensieve samenwerking en afstemming op teamniveau. Voorts is het van groot belang de ouders bij de aanpak te betrekken.

In elke klas hangt een poster met drie vogelhuisjes. Elk vogelhuisje staat voor een van de drie kernwaarden, vertaald naar de leerlingen in:

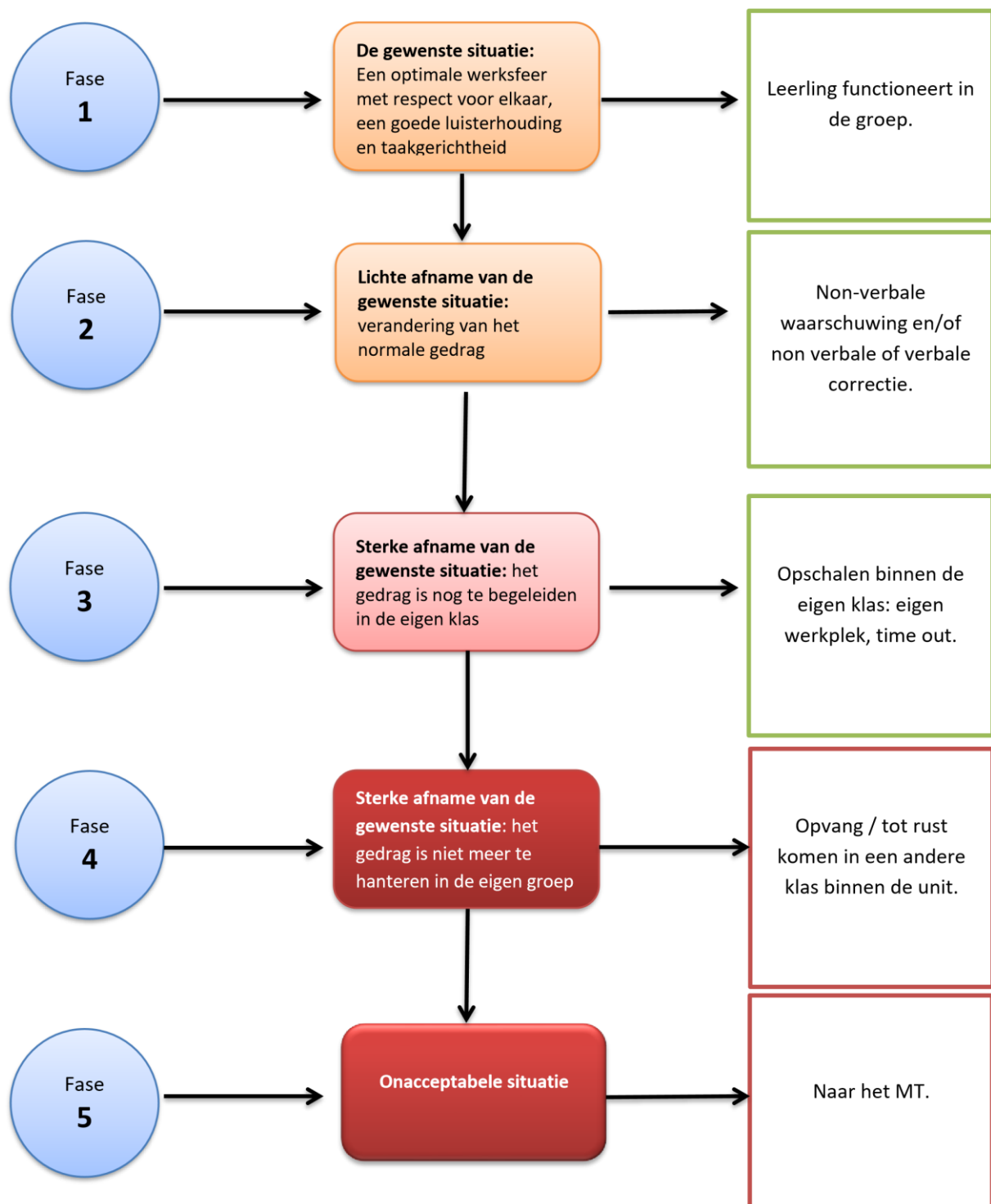
- Veilig;
- Verantwoordelijk;
- Vriendelijk.

Elke twee weken is er een afspraak gericht op de vogelhuisjes. Bijvoorbeeld; binnen de kernwaarde Veilig kan de afspraak zijn 'Wij lopen rustig door de school'.

De schoolregels worden gekoppeld aan deze drie kernwaarden. De inzet van handelen is zowel gericht op het ontwikkelen van inzicht als op het aanleren van vaardigheden.

Een belangrijke basisvoorwaarde hierbij vinden we dat we zelf het goede voorbeeld dienen te geven door wat we zeggen en doen en dat goed gedrag aan te leren is. Daarnaast vinden we het van belang dat we als team maar ook als individu weten waar grenzen liggen en hoe er binnen de school omgegaan wordt met grensoverschrijdend gedrag.

Westerwelroute naar gewenst gedrag

Figuur 5: Westerwelroute naar gewenst gedrag

Het gehele team is betrokken bij het formuleren van de visie, kernwaarden, doelen en regels van de school. Jaarlijks worden een aantal teambijeenkomsten georganiseerd gericht op het vormgeven van PBS. Binnen deze bijeenkomsten vormen de kracht en kwaliteiten van leerkrachten en leerlingen het vertrekpunt. Daarnaast is er aandacht voor het preventief en curatief handelen bij grensoverschrijdend gedrag.

De werkgroep PBS monitort de borging van PBS en stuurt bij waar nodig.

Structuur in tijd

De schooltijden zijn als volgt:

- Ma – Di – Do: 8:40 uur tot 15.00 uur
- Woe – Vrij: 8:40 uur tot 12:30 uur

Westerwel hanteert een inloop, dat wil zeggen; leerkrachten zijn in de klas en ontvangen de leerlingen die vanaf 8.30 uur naar binnen komen. Ouders betreden het schoolgebouw niet.

Dagplanning:

De dag wordt voor de leerlingen gestructureerd door vooraan in de klas te visualiseren. Het dagprogramma wordt dagelijks bij de dagopening met de leerlingen doorgesproken.

- Datum
- Het dagprogramma; middels picto's of kort schriftelijk verwoord wat betreft tijd en activiteit (Dit met een opbouwende rode lijn vanuit de onderbouw tot aan de schoolverlatersgroepen)
- Een maandoverzicht waarop mogelijke bijzondere activiteiten of gebeurtenissen vermeld worden

Structuur in ruimte

We streven naar basisgroepen van gemiddeld 15 à 16 leerlingen. We kiezen ervoor om onderbouwgroepen kleiner te maken en bovenbouwgroepen groter (maximaal 18 leerlingen, gezien de aansluiting bij het voortgezet onderwijs).

De leerlingen worden globaal op leeftijd in basisgroepen ingedeeld. Overige criteria welke een rol spelen om groepen samen te stellen zijn:

- niveau van sociaal emotionele ontwikkeling;
- niveau van zelfredzaamheid;
- afstemming op pedagogische behoeften;
- stimulerende dynamiek binnen de groep.

We streven naar het samenstellen van evenwichtige groepen waarin kinderen ruimte ervaren om tot ontwikkeling te komen (relatie, competentie, autonomie).

Aangezien instroom van leerlingen het gehele schooljaar plaatsvindt, groeien groepen in de loop van het schooljaar. Mogelijk ontstaat de noodzaak gedurende het schooljaar nieuwe groepen te formeren en bestaande groepen te herschikken; we proberen dit zoveel mogelijk te beperken.

Naast de inzet van groepslokalen, maken we ook intensief gebruik van extra ruimtes. Naast het bieden van instructie gebruiken we deze ruimtes ook als prikkelarme ruimte. Hier kan het kind zonder omgevingsgeluiden en bewegingen van andere leerlingen gericht aan zijn opdracht werken. Of zichzelf in de nabijheid van de leerkracht herpakken. Ook kunnen oplossingsgerichte gesprekken met kinderen hier gevoerd worden.

Leerkrachtgedrag

De leerkracht stemt in sturing en begeleiding zo veel mogelijk af op de onderwijsbehoeften die de individuele leerling heeft en creëert zo een optimale leeromgeving. Dit laat de leerkracht zien in concreet gedrag:

- De leerkracht handelt vanuit de onderwijsbehoeften zoals deze beschreven zijn in het OPP;
- De leerkracht werkt vanuit de PBS gedachte, waarbij positieve gedragsverwachtingen worden uitgesproken, uitgedragen en ingeoefend. Ongewenst gedrag wordt uitgedoofd door het vestigen van aandacht op het gewenste gedrag in de omgeving. De leerkracht heeft hierin een voorbeeldfunctie;
- De leerkracht gaat uit van hoge verwachtingen; ieder kind wil zich ontwikkelen. Dit geldt zowel voor de didactische- als voor sociaal-emotionele ontwikkeling;
- De leerkracht draagt vertrouwen in de ontwikkeling van de leerling uit en blijft de leerling uitdagen tot ontwikkeling;
- De leerkracht 'kijkt' achter het gedrag van het kind én ziet dit los van het kind zelf;
- De leerkracht observeert de leerlingen en heeft de signaalfunctie naar het zorgteam;
- De leerkracht is eerste aanspreekpunt voor leerlingen en ouders;
- De leerkracht onderhoudt contact met de ouders/verzorgers. Er staan oudergesprekken gepland in de jaarkalender. Daarnaast legt de leerkracht middels mails, communicatie-apps, telefoongesprekken of overleggen contact met de ouders rondom de ontwikkelingen van desbetreffende leerling.

De groepsleerkracht werkt cyclisch en planmatig aan opbrengsten t.b.v. het sociaal-emotioneel leren door een pedagogisch groepsplan op te stellen waarbinnen zowel het aan te leren leerlinggedrag als leerkracht handelen centraal staan. Dit groepsplan wordt na de fasen van groepsvorming opgesteld en cyclisch geëvalueerd en bijgesteld

DEEL 3: EXTRA ONDERSTEUNING

De definitie van extra ondersteuning is dat de onderwijsbehoeften van de leerling dermate intensief en complex zijn, dat deze meer dan de (aanvullende) basisondersteuning vragen. Wij hebben intern veel expertise in huis maar kunnen daarnaast ook een beroep doen op collega scholen, de verschillende samenwerkingsverbanden o.a. Plein 013, of andere instanties zoals zorgpartners.

In dit deel wordt weergegeven wat wij als extra ondersteuning aanbieden, hoe wij dit aanbieden, met wie we dit aanbieden, welke samenwerkingen wij hiervoor aan gaan en hoe dit terug te zien is in de IVO-velden. Als laatst sluiten wij af met de ambities die wij hebben wat betreft de basisaanpak en extra ondersteuning.

Extra ondersteuning

Binnen onze school zijn er leerlingen die structureel meer nodig hebben dan de basisaanpak. Hun onderwijsbehoeften vragen een bredere ondersteuning. Deze wordt in eerste instantie binnen de school en eigen groep vormgegeven. Hierbij maken we gebruik van de aanwezige expertise binnen het zorgteam en onze samenwerkingspartners.

Materialen

Wij maken onderscheid in lesgebonden materialen en materialen en methoden ter ondersteuning van het welbevinden van de leerling(en).

Lesgebonden materialen

Wij werken met reguliere methodes om een doorgaande didactische ontwikkeling zoveel mogelijk te kunnen garanderen.

In tabel 1 staat een overzicht van de materialen per vakgebied. Hierin wordt aangegeven wat de reguliere methode is en wat wij bieden als remediërende methoden.

methoden.

Vakgebied	Methodes Westerwel	Remediërende methoden
Aanvankelijk lezen	Veilig leren lezen Kleuterplein	Connect lezen
Technisch lezen	Estafette	Connect lezen Ralfi lezen Kurzweil
Begrijpend lezen	Leeslink	
Taal	Taal op Maat	
Spelling	Staal	
Rekenen	Wizwijs Kleuterplein	
Schrijven	Pennenstreken	

Engels	Take it easy	
Aardrijkskunde	Argus Clou, De wereld dichterbij	
Geschiedenis	Argus Clou, Wijzer door de tijd	
Natuur	Leefwereld	
Verkeer	Let's go	
Muziek/expressie	Eigen-wijs, digitaal	
Lichamelijke opvoeding		
Beeldende vorming		
Sociaal-emotionele ontwikkeling	Leefstijl, PBS	Ik ben speciaal
Identiteit en burgerschap	Plan burgerschap (verschillende methoden/bronnen)	
Techniek		

Tabel 1 Lesgebonden materiaal

Materialen ter ondersteuning welbevinden

Onder materialen ter ondersteuning van welbevinden verstaan wij materialen die als kleine aanpassing een verschil kunnen maken in het welzijn van een leerling. Te denken valt aan:

- Visuele ondersteuning: pictogrammen, gebruik van een stoplicht, time-timer en vergroting van tekst;
- Bevorderen van werkhouding en concentratie: Studdy-buddy, koptelefoons, tangles, stressballetjes, schotten, mp3-spelers, zitballen, wiebel- en wigkussen, zelfstandigwerken dobbelsteen;
- Kindspecifieke fysieke ondersteuning: aangepast meubilair, schrijfhulpmiddelen, therapeutische scharen, voetenbankjes, balansborden;
- Ondersteunende leermiddelen: rekenrekjes, afdekkaarten, spellingskaarten, getallenlijn.

Methoden en technieken ter ondersteuning welbevinden

Er zijn al diverse methoden en technieken genoemd die effect hebben op het welzijn van onze leerlingen.

Hieronder treft u een beknopt overzicht:

- Leefstijl;
- Positive Behavior Support;
- Ik ben speciaal;
- Rots & Water;
- Brain blocks

Dubbel Bijzonder

Als school bieden wij al meer dan een reguliere basisschool. Wij bieden niet voor niets speciaal basisonderwijs. Onze basisaanpak is dus al uitgebreider. Toch hebben wij binnen onze school daar nog een schepje bovenop gedaan zodat we nog meer leerlingen kunnen bedienen in de vraag naar onderwijs.

Sommige leerlingen krijgen ondersteuning of in een kleine groep, buiten de klas. Dit is voor een bepaalde periode. Daarna wordt er gekeken of de hulpvraag beantwoord is en de leerling een en ander in de eigen groep kan toepassen.

Binnen Westerwel hebben wij leerlingen die 'dubbel bijzonder' zijn. Hiervoor hebben wij een groeiklas in het leven geroepen met de naam Feniks. Volgens de mythe kan een Feniks herrijzen uit zijn eigen as. Het vertaalt de veerkracht van onze leerlingen.

Deze 'dubbel bijzondere' leerling laat naast kenmerken van (hogere) begaafdheid ook kenmerken van leer- en/of gedragsproblemen zien. Wanneer de gesignaleerde problemen op de voorgrond staan, worden begaafdheidskenmerken vaak onvoldoende (h)erkend. Andersom kan het ook zijn dat een eventueel leerprobleem niet onderkend wordt door sterke compensatiemogelijkheden als gevolg van de (hoog)begaafdheid. Deze leerling werkt inconsistent, presteert gemiddeld of minder, verstoort en is chaotisch.

Hoewel een leer- of gedragsstoornis oorzaak kan zijn van gesignaleerde problemen, kan ook een gebrek aan (h)erkenning van de mogelijkheden van deze (hoog)begaafde leerling de oorzaak zijn van afwijkend gedrag of tegenvallende prestaties. Er bestaat dan een risico dat deze leerling onjuist gelabeld wordt en hiermee inadequaat ondersteund wordt in de ontwikkeling van zijn talenten.

Wij zien en erkennen de behoeften van onze 'dubbel bijzonder' leerlingen maar we zien ook hun leer- en/of gedragsproblemen.

Leerlingen die deel uit maken van de groeiklas hebben meer behoefte aan:

- De executieve vaardigheden;
- De 21^e eeuwse vaardigheden;
- De wijze van communicatie;
- Creatief handelen en denken;
- Kritisch denken;
- Probleemoplossend denken en handelen;
- Leren samenwerken;
- Sociale en culturele vaardigheden;
- Zelfregulering.

Aanpak Groeiklas

Vanaf groep 3 zijn er leerlingen die in aanmerking komen om te werken in de groeiklas. Via een rooster is voor de leerlingen duidelijk wanneer zij aan de slag gaan

in de groeiklas. Dit doen zijn meerdere keren per week, in een groepje of individueel. Er wordt per halfjaar een rooster gemaakt waar ook op te zien is waar zij aan gaan werken.

Ted

TEDgroep van Amarant

TED komt van het woord 'UniTED, een Engels woord dat verenigd betekent. Bij TED volgen kinderen met een licht verstandelijke beperking en/of gedragsproblemen (tijdens of naschool) samen met hun ouders een aantal behandelmodules. Hierin leren ze om met problemen om te gaan. Dit gebeurt in samenwerking en afstemming met onze school. Zo zorgen we er samen voor dat de behandelingen en lessen op elkaar aansluiten. Op deze manier zorgen we voor verbinding tussen samenwerkingspartners en optimale ontwikkelkansen bij kinderen.

Interne Specifieke Expertise

Om een goed overzicht te geven van de expertise die wij in huis hebben, bespreken we in dit deel de experts die van belang zijn bij de uitvoering van de extra ondersteuning, de interne specifieke expertise.

Hierin maken wij onderscheidt in:

- ondersteuning van de leerling(en);
- ondersteuning op schoolniveau voor professionals en ouders;
- leden van het zorgteam.

Sommige experts hebben een dubbelrol, deze worden per onderdeel beschreven.

Ondersteuning van de leerling(en)

Ondersteunende (leer)krachten:

Elke bouw heeft extra uren (leerkracht of onderwijsassistent) ter beschikking. Zij ondersteunen structureel tijdens de instructie van technisch en begrijpend lezen, spelling, rekenen en taal. Tevens verzorgen deze ondersteunende (leer)krachten extra hulp aan individuele kinderen of kleine groepjes met een specifieke ondersteuningsvraag. Op grond van behoefte (binnen de bouw) worden deze uren ingezet.

Intern Begeleider/unitleider:

De intern begeleider begeleidt (vak)leerkrachten en onderwijsassistenten in hun professionele ontwikkeling door:

- Het verrichten van coördinerende activiteiten op het gebied van leerlingenzorg;
 - Bespreking en vaststelling van pedagogische groepsplannen.

- Bespreking en vaststellen van didactische groepsplannen t.b.v. technisch en begrijpend lezen, spelling en rekenen
- Controlerende werkzaamheden m.b.t. het OPP
- Controle m.b.t. het toetsplan en toetsresultaten
- Samenstelling instructiegroepen
- Organisatorische aansturing van de eigen unit
- Observeren en coachen van (vak)leerkrachten en onderwijsassistenten in de groep bij het lesgeven en begeleiden van leerlingen;
- Het organiseren van, en leidinggeven aan, groeps- en perspectiefbesprekingen op basis van groepsplannen en OPP's;
- Het (mede)organiseren en/of uitvoeren van scholingsactiviteiten binnen de organisatie;
- Als lid van het zorgteam is de unitleider voor de leerkrachten, de brug naar het zorgteam;
- Begeleiden/inwerken van nieuwe (vak)leerkrachten en onderwijsassistenten;
- Aanspreekpunt voor ouders en externe partners m.b.t. de zorgstructuur van de school;
- Het initiëren en coördineren van arrangementsaanvragen/toelaatbaarheidsverklaringen en het coördineren van de aanmeldingen en verwijzingen van leerlingen.

Logopedist:

Logopedie richt zich op het behandelen van leerlingen die ondersteuning nodig hebben m.b.t. hun spraak-/ taalontwikkeling en/of communicatieve vaardigheden, met als doel het voorkomen en verminderen van onderwijsbelemmeringen. Indien nodig worden leerlingen logopedisch gescreend/onderzocht. Dit kan blijken uit dossiergegevens of naar voren komen uit de diverse overleggen zoals gepland binnen de zorgstructuur van de school.

Gedragswetenschapper:

Naast het verzorgen van begeleiding en coaching van leerkrachten in de omgang met de leerlingen, voert zij individuele begeleidingsgesprekken met leerlingen en verzorgt werkzaamheden m.b.t.:

- De begeleiding en coaching van leerkrachten (in de omgang met de leerlingen, didactische aanpak - realiseren van hoge opbrengsten);
- Psychodiagnostisch onderzoek, gevolgd door een gesprek met de betrokkenen (ouders/verzorgers, leerkracht);
- Observaties in de klas;
- Individuele begeleidingsgesprekken met leerlingen (psycho-educatie, bespreken problemen op het gebied van functioneren in de klas en hoe hiermee om te gaan);
- Participeren in het zorgteam;

- Deelnemer interne adviescommissie t.b.v. de schoolverlatersprocedure;
- Aanname van nieuwe leerlingen (dossierstudie + advies/aanbevelingen);

Psychologisch assistent:

De psychologisch assistent ondersteunt de gedragswetenschapper bij de afname van (psycho)diagnostisch onderzoek

Ondersteuning op schoolniveau voor professionals en ouders

Schoolarts:

De schoolarts, is vanuit de GGD, verbonden aan school en verricht standaard onderzoek aan vier- en elfjarige. Net als op alle andere reguliere scholen. De schoolarts neemt op aanvraag plaats in het zorgteam. Via het zorgteam kunnen vragen gesteld worden aan de schoolarts op medisch vlak. De schoolarts (en kinderarts) zijn intermediair tussen de school, de ziekenhuizen en medische behandelinstellingen.

Schoolmaatschappelijk werker:

Het werk van de schoolmaatschappelijk werker bevindt zich in het gebied: school, thuis en hulpverlening.

- Probleeminventarisatie en hulpvraag formuleren. Toeleiding naar speciaal hulpaanbod en geïndiceerde zorg.
- Ouders voorzien van Informatie, advies en praktische dienstverlening en eventuele verwijzing naar instanties op het gebied van hulpverlening, dagbesteding en financiering.
- Signalering en preventie: contact onderhouden met ouders, hulpverlening, ketenpartners en veiligheidsinstanties.
- Signalering; onder de aandacht brengen en vragen stellen over veiligheid en stagnering van een kind in ontwikkeling.
- Lichte pedagogische- en psychosociale hulp; ouders adviseren bij opvoedproblematiek. Dit zijn kortdurende trajecten die na 3-5 keer worden afgesloten of doorverwezen.

Leden van het zorgteam

Wekelijks vindt er een zorgteamoverleg plaats. De adjunct-directeur, gedragswetenschapper, schoolmaatschappelijk werker, intern begeleider (eventueel ook de schoolarts en/of leerplichtambtenaar) bespreken in het zorgteam kinderen die extra ondersteuning nodig hebben.

Suggesties met betrekking tot de aanpak worden uitgewisseld en taken verdeeld. Zo worden ook ondersteuningsprocessen besproken en gevolgd.

Er is inzichtelijk gemaakt welke interne specifieke expertise, wij, met regelmaat op

school hebben rondlopen. In tabel 2 een overzicht wat in huis is, en wat wij op korte termijn snel in de school kunnen halen, wanneer de hulpvraag daar naar is:

Expertise onderwerp	Aanwezig op school	Snel beschikbaar
Visuele beperking	Nee	Ja
Auditieve beperking	Ja	Ja
Taalontwikkelingsstoornis	Ja	Ja
Cognitieve beperking	Ja	Ja
Motorische beperking	Ja	Ja
Beperking door langdurige ziekte	Nee	Ja
Autisme Spectrum Stoornissen	Ja	Ja
ADHD	Ja	Ja
Dyslexie/Dyscalculie	Ja	Ja
Overige psychiatrische aandoeningen	Nee	Ja
Gedragsproblemen	Ja	Ja
Onderwijsachterstanden andere culturen	Ja	Ja

Tabel 2 Expertise in huis of beschikbaar

In de toekomst zien wij graag dat wij meer expertise in huis halen op het gebied van hechtingsproblematiek. We zien graag dat onze leerkrachten sterker staan in het lezen van gedrag en reacties die te maken hebben met hechtingsproblemen. Dit is een groeiend probleem binnen de school.

Overig onderwijsondersteunend personeel

Naast dat de school divers onderwijsondersteunend personeel in huis heeft, zijn er ook functies verplicht gesteld door de wetgever.

Intern vertrouwenspersoon:

De interne vertrouwenscontactpersoon is een medewerker van school bij wie leerlingen of ouders/verzorgers terecht kunnen met een klacht over machtsmisbruik. Hun werkwijze is:

- luisteren naar de klacht;
- informatie geven over de klachtenprocedure;
- overleggen met de externe vertrouwenspersoon;
- eventueel verwijzen naar de externe vertrouwenspersoon;
- contact houden met degene die de klacht heeft ingediend;

De Interne vertrouwenspersonen hebben geheimhoudingsplicht. Zij hebben een belangrijke taak op het gebied van preventie van machtsmisbruik op school. Contactgegevens zijn op te vragen bij de directie.

Externe vertrouwenspersoon:

De externe vertrouwenspersonen zijn deskundigen op het gebied van machtsmisbruik. Na een melding van een ingrijpende gebeurtenis of (seksueel)

overschrijdend gedrag op school is hun handelen erop gericht om ernstige problemen zoveel als mogelijk te voorkomen. Zij geven deskundig advies en professionele ondersteuning. Zij kunnen meer ondersteuning bieden dan de interne vertrouwenspersoon op school

Anti-pest coördinator:

We hebben samen regels en schoolbrede verwachtingen afgesproken om een veilig schoolklimaat te waarborgen. We beschikken over een anti-pest protocol en voeren een actief beleid tegen pesten. De anti-pestcoördinator zorgt ervoor dat er actief beleid wordt gevoerd.

Samenwerkingen

Indien meer expertise nodig is voor de ontwikkeling van (een van) onze leerlingen, schakelen we expertise in vanuit andere disciplines. Te denken valt hierbij aan:

- Onze collega's scholen van Biezonderwijs;
- Zorgboerderijen;
- Sterk Huis;
- GGz;
- GGD;
- Reguliere basisscholen in Tilburg e.o.;
- Regulier en voortgezet onderwijs scholen in Tilburg e.o.

IVO velden

Als instrument waarmee we de onderwijsbehoeften van de leerling in kaart brengen gebruiken we de IVO-velden van Miedema. Hierbij gaat men uit van de volgende uitgangspunten:

- Het denken vanuit de onderwijsbehoefte van de leerling is, in overeenstemming met de zienswijze van handelingsgericht werken, de basis voor goed onderwijs;
- De indicatiestelling baseert zich niet alleen op een ordening van de onderwijsbehoeften van de leerlingen (de vraag), maar ook op een ordening van de arrangementen (het aanbod);
- De indicatiestelling is geschikt om de huidige arrangementen toe te wijzen, maar ook om alle mogelijke toekomstige vormen van arrangementen toe te wijzen.

Onderwijsbehoeften en arrangementen onderscheiden zich op vijf voor indicatiestelling relevante kenmerken of velden:

1. **de hoeveelheid aandacht en tijd** (hoeveel extra tijd is er nodig of beschikbaar, welke eisen moeten we stellen aan het aantal handen in de klas of de groepsgrootte?);
2. **het onderwijsmateriaal** (welke onderwijsmaterialen zijn nodig of beschikbaar?);
3. **de ruimtelijke omgeving** (welke aanpassingen in de klas, in en om het schoolgebouw zijn nodig of beschikbaar om een normale schoolgang van de leerlingen met speciale behoeften te garanderen?);
4. **de expertise** (welke teamexpertise is nodig of beschikbaar, welke specialistische expertise is nodig of beschikbaar, met welke intensiteit?);
5. **de samenwerking met andere instanties** (samenwerking op welke basis en met welke intensiteit is nodig of beschikbaar met welke instellingen buiten het onderwijs?).

De IVO-velden biedt als instrument de mogelijkheid om het leerkracht handelen op basis van de te maken beredeneerde keuzes te versterken.

De IVO-Velden voor de onderwijsbehoeften zien er voor onze school als volgt uit:

IVO 1 Hoeveelheid aandacht/tijd
Behoefte vanuit de basisaanpak: • Op maat bekijken van de hoeveelheid te maken verwerkingsstof; • Bepalen van de verwerkingstijd en hoeveelheid 'tijdsdruk'; • Een leerkracht die vaardigheden leert m.b.t. zelfstandig werken; • Een onderwijsaanbod op maat; gedifferentieerde lesstof; • Hulp bij het plannen en organiseren van het werk; • Aansturing vanuit de leerkracht; • Korte en duidelijke instructies, waarbij gecontroleerd moet worden of de instructies voldoende worden opgepakt; • Visuele en auditieve ondersteuning; • Afwisseling tussen inspanning en ontspanning; • Tussentijdse controle en feedback; • Een positieve benadering: complimenten geven, positieve feedback; • Het opdoen van succeservaringen; • Een leerkracht die inzicht geeft in sociale situaties en sturing geeft bij de interactie met klasgenoten; • Een leerkracht die haar helpt bij het uitpraten/oplossen van een conflict; • Een leerkracht die vaardigheden leert m.b.t. samenwerken en samenspelen; • Hulp van de leerkracht bij het leren stellen van een hulpvraag; • Een leerkracht die helpt bij het leren (h)erkennen van opbouw van spanning en/of frustratie; • Een leerkracht die helpt bij het leren (h)erkennen, benoemen en adequaat uiten van emoties; • Voorspelbaarheid; wie, wat, waar, wanneer? • Een leerkracht die het welbevinden in de gaten houdt; • Een vertrouwensband met de leerkracht; • Nabijheid van de leerkracht; • Een consequente, zakelijke benadering wanneer men negatief/grensoverschrijdend gedrag laat zien; grenzen stellen; • Aansturing in de omgang met medeleerlingen; • (extra) herhaalde instructie en begeleide inoefening;

• Aanleren en inoefening van de Executieve Functies, middels metaforen; • Aanleren en inoefening van de gedragsverwachtingen ter bevordering van het sociaal- emotionele ontwikkeling (PBS). Behoeften vanuit de extra ondersteuning: • Veel herhaling; • Het aangeboden krijgen van 1 leerstrategie i.p.v. meerdere; • Voordoen – samendoen – nadoen; • Expliciete aandacht voor het vergroten van de intrinsieke motivatie; • Een leerkracht die de methode durft los te laten.
IVO 2 Onderwijsmaterialen
Behoefte vanuit de basisaanpak: • Uitdagend onderwijsmateriaal, passend bij de capaciteiten; • Visuele ondersteuning; • Orthodidactisch materiaal; • Concreet materiaal, zoals bijv. PARWO-materiaal en de regelkaart van spelling; • Een visuele dagplanning; • Spullen liggen op een vaste plek; • Onderwijsmateriaal dat past bij de instructie-niveau; Behoefte vanuit de extra ondersteuning: • Een (gevoels)thermometer; • Aangepast meubilair; • Aangepast schrijfmateriaal; • Inzet koptelefoon; • Inzet wiebelkussen; • Time-timer; • Individuele dagplanning; • Lesstof aangeboden in deelstappen; • Motorische ondersteuningsmateriaal.
IVO 3 Ruimtelijke omgeving
Behoefte vanuit de basisaanpak: • Een duidelijke en gestructureerde omgeving; • Een prikkelarme omgeving; • Een veilige en overzichtelijke omgeving; • Een vaste plek in de klas; • Een rustige werkplek; • Een omgeving waarbij regels en afspraken duidelijk zijn; Behoefte vanuit de extra ondersteuning: • Een time-out plek; • Plaats achteraan of juist vooraan in het lokaal; plaatsing in de groep;
IVO 4 Expertise
Behoefte vanuit de basisaanpak: • Een leerkracht met expertise op het gebied van jonge risico kinderen; • Een leerkracht met expertise op het gebied van executieve vaardigheden;

- Een leerkracht met expertise op het gebied van 21^e eeuwse vaardigheden;
- Een leerkracht met expertise op het gebied van leerlingen met (kenmerken van) ASS;
- Een leerkracht met expertise op het gebied van leerlingen met (kenmerken van) ADHD;
- Een leerkracht met expertise op het gebied van leerlingen met bovengemiddelde/bepaalde capaciteiten;
- Een leerkracht met expertise op het gebied van leerlingen met problemen in de sociaal-emotionele ontwikkeling;
- Een leerkracht met expertise op het gebied van leerlingen met DCD;
- Een leerkracht met expertise op het gebied van leerlingen met (kenmerken van) NLD;
- Een leerkracht met expertise op het gebied van leerlingen met dyslexie;
- Een leerkracht met expertise op het gebied van leerlingen met een disharmonisch intelligentieprofiel;
- Een leerkracht met expertise op het gebied van leerlingen met (kenmerken van) dyscalculie en automatiseringsproblemen;
- Een leerkracht met expertise op het gebied van leerlingen met (kenmerken van) ODD;
- Een leerkracht met expertise op het gebied van Sensorische Integratie;
- Een leerkracht met expertise op het gebied van hechting en trauma;
- Aan logopedische ondersteuning;
- Aan consultatie door de consulente vanuit het samenwerkingsverband;
- Aan ondersteuning door schoolmaatschappelijk werk;
- Aan ondersteuning door orthopedagoog/gedragswetenschapper;
- Aan ondersteuning door het Zorgteam.

Behoeftte vanuit de extra ondersteuning:

- Aan ondersteuning door consulente Onderwijsondersteuning Zieke Leerling;
- Aan ondersteuning vanuit Amarant.

IVO 5 Samenwerking met externe instanties

Behoeftte vanuit de basisaanpak:

- Samenwerkingsverbanden o.a. Plein 013;
- GGD;
- Reguliere basisscholen;
- Zorgteam;
- SBO's Zonnesteun en Noorderlicht;
- Biezonderwijs

Behoeftte vanuit de extra ondersteuning:

- Psychomotorische therapeut;
- Ceasar oefentherapeute;
- Consulente Onderwijsondersteuning Zieke leerling;
- Kinderfysiotherapie;
- Amarant TED;
- Zorgboerderij;
- GGz.

Ambities Westerwel

Westerwel heeft een aantal ambities die effect hebben op de basisaanpak en extra ondersteuning.

- Beter inspelen op de differentiatie binnen de groepen;
- Vanuit meer cyclisch planmatig werken komen tot hogere opbrengsten bij leerlingen;
- Cyclisch werken op groepsniveau met name voor de leerlingen met een zeer intensief arrangement verbeteren;
- Analyse van opbrengsten verbeteren; niet alleen op leerlingniveau, maar ook op schoolniveau.
- Inzetten van digitale leermiddelen ter ondersteuning van de vakgebieden;
- Intensievere samenwerking met regulier basisonderwijs (in de buurt gebeurt 't; meer hybride vormen van samenwerking en onderwijs)
- Sterkere samenwerking met zorgaanbieders; versterken ZIO, O en P trajecten GGZ, schoolvoorbereidende groep;
- Meer aandacht voor talentontwikkeling door inhoudelijk meer aandacht te schenken aan de lessen muziek. Werken aan een doorgaande leerlijn muziek:
- Oprichten van een leerlingenraad in het kader van actief burgerschap;
- Positief en veilig pedagogisch schoolklimaat; borgen PBS;
- Meer eigenaarschap, betrokkenheid ouder en leerling;
- Meer autonomie bij de medewerker;
- Kwaliteitsbeleid; betere afstemming tussen schoolplan, jaarplan, zelfevaluatie en audit.